

RAZPRAVA: KOMENTAR NA PRISPEVEK Trebar, T. (2003): GOSJA RACA
Chenonetta jubata. – ACROCEPHALUS 24 (118): 110.

Forum: Comments on the note by TREBAR, T. (2003): Gosja rasa *Chenonetta jubata*. – Acrocephalus 24 (118): 110.

JANEZ GREGORI

Prirodoslovni muzej Slovenije, Kustodiat za vretenčarje, Prešernova 20, p.p. 290, SI-1001 Ljubljana, Slovenija,
e-mail: jgregori@pms-lj.si

Iz Kranja smo dobili zanimivo poročilo o opazovanju nove rače vrste [TREBAR, T. (2003): Gosja rasa *Chenonetta jubata*. – Acrocephalus 24 (118): 110]. Avtor jo je seveda prav določil in priložil dve lepi fotografiji opazovanega samca. Domneva, da je osebek od nekod pobegnil, je najbrž pravilna. Še več, zapisal bi lahko, da je kar zanesljivo pobegnil, saj v naravi ta vrsta živi samo v Avstraliji in na bližnji Tasmaniji. Sistematsko je uvrščena v poddružino rac (Anatinae), v pleme bleščavk (Cairinini). Avtor predlaga, da jo slovensko imenujemo gosja rasa. Angleško ime Maned Duck se mu za prevod ne zdi primerno, saj pomeni grivasta rasa. In kaj je narobe z grivasto raco? Če pogledamo sliko 2 na strani 123, nam prvo pade v oko nekoliko podaljšano perje, ki se kot griva vleče čez zatilje – kot bi gledali lepo pristriznega rjavca! Po tej značilnosti so ji dali ime tudi Nemci (Mähnenente), Francozi (Canard à crinière) in Španci (Pato de Crin), torej grivasta rasa.

O slovenskem ornitološkem imenoslovju in imenotvorju se je že pisalo [JANČAR, T. (1999): Prispevek k slovenskemu ornitološkemu imenoslovju in imenotvorju. – Acrocephalus 20 (94-96): 87-96] in med drugim omenjalo način tvorbe imen. Način tvorbe imena "gosja rasa" lahko umestimo v poglavje poimenovanja "po morfoloških značilnostih", torej rasa, ki spominja na gos. SSKJ [BAJEC, A. *et al.* (1994): Slovar slovenskega knjižnjega jezika. – DZS, Ljubljana] pa za geslo "gosji" daje tudi razlago "nanašajoč se na gosi", npr. gosja mast, gosja jajca, gosja pastirica. Pri naši raci pa bi želeli poudariti prav to, da (ožje)sorodstveno ni vezana na gosi, ampak na race.

Pri slovenskem poimenovanju različnih vrst plojkokljunov je že prihajalo do zadrege, kdaj neko vrsto poimenovati gos ali rasa, včasih je odločitev temeljila kar na videzu ali velikosti. In večkrat se je izkazala kot neposrečena. Taka je zgodba vrste *Tadorna tadorna*, ki jo sistematiki ne uvrščajo v poddružino gosi (Anserinae), ampak med race (Anatinae), v pleme kozark (Tadornini). Na začetku

solidno ime "morska rasa", ki sta ga uveljavila že Žiga Zois in Henrik Freyer, se je kasneje malo spridilo v "votlinsko gos" ali "duplinsko gos", naposled pa se je ustalilo v tretji, najbolj posrečeni obliki, "duplinski kozarki".

Za vrsto *Chenonetta jubata* pravzaprav že imamo slovensko ime. V knjigi Živalski svet [SMOLIK, H.W. (1967): Živalski svet. – Državna založba Slovenije, Ljubljana] nosi ime grivasta rasa. Na strani 436 je pri njeni predstavitvi prevajalec Alojz Šercelj zapisal/prevedel: "Na zatilju ima grivasto stoječe perje". In če pogledamo v Bufonov prevod enciklopedije Ptiči [GILLIARD, E.T. (1968): Ptiči (prevod: Z. Bufon). – Mladinska knjiga, Ljubljana], je na strani 80 prav tako zapisano ime grivasta rasa.

Življenjski standard ljudi postaja vse višji, z več denarja pa se rojevajo nove želje: tudi po vsakovrstnih hišnih ljubljenskih, od pitonov in kuščarjev do raznoraznih ptičev. Ti pa kajpak izkoristijo prvo priložnost, da se znebijo ljubezni prisilnega lastnika. Zato bo pobegov vse več. Ko bo spet priletelo kaj novega, pa bo treba pobrskati tudi po starejši literaturi. In mogoče se bo našlo kakšno prav primerno slovensko ime.